
I.E.S. OTERO PEDRAYO

Ourense

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE

LINGUA GALEGA E LITERATURA

CURSO

2022/2023

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	5
CONTRIBUCIÓN AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS	5
NIVEL: 2º ESO	10
CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	10
OBXECTIVOS XERAIS DO CURSO	10
CONTIDOS E OBXECTIVOS	12
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	13
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE	16
CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓN	19
GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	21
METODOLOXÍA	22
MATERIAIS CURRICULARES E RECURSOS DIDÁCTICOS	23
AVALIACIÓN	23
Procedementos de avaliación	23
Instrumentos de avaliación	24
Criterios de cualificación e promoción do alumnado	24
ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA MATERIA PENDENTE DE CURSOS ANTERIORES	24
AVALIACIÓN INICIAL	25
MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	25
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)	26
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)	26
OUTROS ELEMENTOS TRANSVERSAIS TRABALLADOS DURANTE O CURSO	27
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES (*Ver modificación na Addenda)	27
MECANISMOS DE REVISIÓN , AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.	27
NIVEL: 4º ESO	28
CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	28
OBXECTIVOS XERAIS PARA O CURSO	28
CONTIDOS E OBXECTIVOS	29
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	30
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE	32
CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓN	34

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA_____	35
METODOLOXÍA_____	36
MATERIAIS CURRICULARES E RECURSOS DIDÁCTICOS_____	38
AVALIACIÓN_____	38
Procedemento de avaliación_____	38
Instrumentos de avaliación_____	39
Criterios de cualificación e promoción do alumnado_____	39
ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA MATERIA PENDENTE _____	39
AVALIACIÓN INICIAL_____	40
MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE _____	40
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)_____	41
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DAS TIC (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)_____	41
OUTROS ELEMENTOS TRANSVERSAIS TRABALLADOS DURANTE O CURSO	42
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES _____	42
MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA _____	42
NIVEL: 2º BACHARELATO_____	43
OBXECTIVOS XERAIS DO CURSO _____	43
CONTIDOS E OBXECTIVOS _____	44
CRITERIOS DE AVALIACIÓN_____	45
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE __	47
CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACÍONS _____	50
GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA _____	51
METODOLOXÍA DIDÁCTICA _____	53
AVALIACIÓN: procedementos, instrumentos e criterios de cualificación e promoción do alumnado. _____	53
MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS _____	55
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES _____	55
MECANISMOS DE REVISIÓN , AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA. _____	56

Membros do Departamento	Materias
Helena Alonso Fernández	Lingua Galega e Literatura 1º ESO, 2º ESO
Leticia Álvarez Vázquez	Lingua Galega e Literatura 1º ESO
Concepción Fernández Vázquez	Lingua Galega e Literatura 2º ESO, 1º Bac
María Elvira Morono Suárez (Equipo de Dinamización da Lingua Galega)	Lingua Galega e Literatura 1º Bac, 4º ESO
Jonathan Pérez Pérez	Lingua Galega e Literatura 1º ESO
Constantino Pazos Sobrino (Xefe de de departamento)	Lingua Galega e Literatura 2º Bac
Olga Quintana Devesa (Vicedirectora)	Lingua Galega e Literatura 2º ESO
Remedios Sánchez Estévez	Lingua Galega e Literatura 1º ESO, 3º ESO, 1º Bac, 2º Bac

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O IES Otero Pedrayo está situado no casco antigo de Ourense, acudindo a el alumnado da zona, ademais dunha presenza cada vez maior de inmigrantes. Temos sobre 700 alumnos, cifra que indica a dimensión deste centro, no que os alumnos se reparten entre os estudos diúrnos e nocturnos, abarcando as distintas etapas educativas. Para tal alumnado contamos cun cadro de persoal de arredor de 74 docentes.

Feita esta breve contextualización, pasamos a tratar o referente á nosa materia. Os membros do departamento de galego consideramos que a lingua galega debe ser a lingua usual de toda a comunidade educativa, priorizando as competencias activas sobre as pasivas. Daquela, o noso obxectivo é conseguir un uso dignificador da mesma ademais dunhas competencias comunicativas que permitan o uso lingüístico en todas as situacións comunicativas, tanto orais como escritas. Isto non é posible se non temos en conta as características do centro no que estamos, o tipo de alumnado e a súa situación, pois só así as estratexias e recursos aplicados poderán ser eficaces no seu propósito.

A lingua maioritariamente empregada polo alumnado é o castelán, sobre todo en canto a usos sociais. É esta a situación “característica” dun centro urbano, polo que é obxectivo prioritario o logro dunha competencia comunicativa básica tanto na dimensión oral (especial insistencia neste aspecto) coma na escrita, ademais de intentar eliminar actitudes estereotipadas e prexuzosas contra a lingua, que tanto dano están a facer. Presentar o galego coma unha lingua útil, válida e competente para ser utilizada en calquera situación e contexto, ese é o noso obxectivo prioritario.

CONTRIBUCIÓN AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Contribución ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística

- Utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.
- Comprensión de discursos orais e escritos dos contextos social, cultural e académico.

- Expresión oral e escrita correcta, coherente, creativa e adecuada aos distintos contextos, adoptando mediante o diálogo actitudes de respecto e de colaboración cos demais.
- Utilización eficaz da lingua para buscar, procesar e analizar información e mais para redactar ou expoñer textos académicos.
- Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas, medios de comunicación e das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) para obter, interpretar, elaborar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.
- Aplicación dos coñecementos da lingua e das normas de uso para comprender textos orais e escritos e mais para escribir e falar con adecuación, coherencia e corrección.
- Comprensión das circunstancias que condicionaron a historia social da lingua galega, afirmándoa como propia de Galicia, así como as que hoxe condicionan o seu uso, de xeito que se estea en disposición de superar as que supoñen obstáculos para a súa utilización en calquera contexto e situación.
- Coñecemento e respecto da realidade plurilingüe e pluricultural do Estado español, de Europa e do mundo actual; valoración da riqueza que representa e comprensión das situacións que provoca o contacto de linguas.
- Análise dos diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos que supoñen os prexuízos de valor e os prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.
- Lectura fluída, consolidación do hábito lector e valoración da lectura como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo.
- Comprensión de textos literarios utilizando os coñecementos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.
- Aproximación ao patrimonio literario e valoración do mesmo como un xeito de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.

Contribución ao desenvolvemento da competencia social e cidadá

- Utilización das formas de comportamento que facultan as persoas para participar dunha maneira eficaz, construtiva e creativa na vida social e profesional e, no seu caso, para resolver conflitos.
- Identificación dos principais estados emocionais e saber controlalos.
- Coñecemento axustado e positivo das calidades persoais, os intereses e as limitacións.
- Actitude respectuosa e educada nas relacións cos demais e en diferentes contextos.
- Argumentación dos puntos de vista propios, escoitando e comprendendo os argumentos dos demais.

- Asunción de queixas, críticas ou preguntas sen sentirse ameazado/a, procurando situarse no lugar do outro e ofrecemento das explicacións ou desculpas necesarias.
- Asunción de responsabilidades persoais e sociais.
- Práctica do diálogo como ferramenta básica de comunicación interpersonal.

Contribución ao desenvolvemento da competencia dixital.

- Utilización segura e crítica das tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) para o traballo, o lecer e a comunicación. Susténtase no uso de computadores para obter, avaliar, almacenar, producir, presentar e intercambiar información, e comunicarse e participar en redes de colaboración a través de internet.
- Coñecemento e utilización da terminoloxía básica do sistema operativo en uso (arquivos, cartafoles, escritorio, fiestras, etc.) e das accións básicas (gardar, organizar e recuperar información en diferentes soportes).
- Organización dunha lista dos principais enlaces do ámbito escolar.
- Utilización dunha serie de ferramentas en soportes variados para obter información, desde as estritamente lingüísticas (dicionarios, correctores ortográficos...), ata as menos exclusivas (enciclopedias, xornais...), pasando polas literarias (bibliotecas, catálogos...).
- Aplicación dos coñecementos lingüísticos para seleccionar, analizar criticamente, organizar, relacionar e sintetizar a información co fin de transformala en coñecemento.
- Utilización das TIC para a produción de textos ben presentados e correctos.
- Utilización de programas que permitan realizar exposicións e presentacións que faciliten a comprensión e capten a atención do público, recitais literarios, anuncios publicitarios, etc.

Contribución ao desenvolvemento da competencia cultural e artística

- Apreciación da importancia da expresión creativa de ideas, experiencias e emocións a través de distintos medios audiovisuais, incluída a música, as artes escénicas, a literatura, a tecnoloxía e as artes plásticas; utilización destas manifestacións como fonte de goce e enriquecemento persoal e consideración das mesmas como parte do patrimonio cultural dos pobos.
- Comprensión e utilización das convencións básicas das diferentes manifestacións literarias, cultas e populares.
- Utilización de diversas técnicas literarias.
- Cultivo do propio desenvolvemento estético mediante a produción de diferentes textos literarios para argumentar e expresar ideas de seu.
- Coñecemento e valoración da evolución das principais correntes estéticas.

- Coñecemento das características básicas e a evolución histórica das principais obras da literatura galega.
- Fomento da sensibilidade e a adquisición do sentido estético.
- Coñecemento e valoración da riqueza cultural que supón a diversidade lingüística.
- Coñecemento e valoración da riqueza cultural que supón a expresividade da fala popular.

Contribución ao desenvolvemento da competencia e actitudes para seguir aprendendo.

- Habilidade para iniciar a aprendizaxe e ser capaz de continua-la de xeito cada vez máis autónomo. Ser consciente do propio proceso e das necesidades de aprendizaxe, buscar as oportunidades dispoñibles, recoñecer as potencialidades e limitacións persoais e ser capaz de tirar proveito das primeiras e de superar as segundas co fin de culminar a aprendizaxe con éxito.
- Adquisición dun coñecemento realista e positivo de si mesmo/a, das calidades intelectuais, intereses e limitacións persoais.
- Adquisición de estratexias adecuadas para desenvolver as capacidades.
- Solicitude de axuda e consello cando é necesario.
- Adopción dunha actitude de superación constante e de mellora persoal.
- Axuda e colaboración con outras persoas.
- Valoración das estratexias máis efectivas empregadas.
- Superación dos obstáculos e erros máis frecuentes recoñecidos.
- Motivación para a aprendizaxe e constancia no estudo.
- Organización do espazo de estudo e materiais.
- Distribución do tempo para a planificación e realización de tarefas.
- Utilización autónoma da axenda escolar.
- Elaboración de esquemas, gráficos, resumos, fichas, informes e exposicións.
- Preparación de probas de estudo, exames e traballos.

Contribución ao desenvolvemento da competencia de autonomía e iniciativa persoal

- Posibilidade de aprender e decidir de xeito cada vez máis autónomo, así como optar con criterio propio para desenvolver distintas alternativas facéndose responsable delas, tanto no ámbito persoal coma no social ou laboral, e habilidade para transformar as ideas e proxectos en actos. Está relacionada coa creatividade, a innovación e a asunción de riscos.
- Selección dunha alternativa posible e desexable de acordo cos intereses, calidades e limitacións persoais.

- Clarificación dos valores, ideas, desexos e intereses persoais na toma de decisións.
- Busca, selección e contraste de información acerca das distintas opcións posibles.
- Argumentación das iniciativas e ideas propias e defensa ante as demais persoas.
- Reorganización da información dispoñible.
- Adopción dunha actitude positiva ante o cambio, a innovación, a xeración de novas ideas e alternativas.
- Valoración das ideas dos demais.
- Busca do acordo, contraste de estratexias e puntos de vista, integración de diversas calidades persoais, corresponsabilidade e avaliación conxunta dos resultados.
- Asunción de responsabilidades colectivas.

NIVEL: 2º ESO
MATERIA: LINGUA GALEGA E LITERATURA
PROFESORAS: Helena Alonso Fernández, Concepción Fernández Vázquez, Olga Quintana Devesa

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

OBXECTIVOS XERAIS DO CURSO

- 1- Coñecer as características da linguaxe dos distintos medios de comunicación.
- 2- Analizar textos orais e escritos de medios de comunicación en formato dixital e en papel identificando as ideas principais, comprendendo o contido e procesando a información mediante distintas ferramentas.
- 3- Distinguir ámbitos diferentes en textos orais, coñecer as súas características e os trazos que os diferencian.
- 4- Sintetizar e procesar información dos textos orais.
- 5- Elaborar criterios para analizar de xeito crítico o propósito comunicativo dos distintos textos orais.
- 6- Elaborar argumentacións propias.
- 7- Recoñecer as informacións implícitas nun texto oral.
- 8- Coñecer e aplicar as regras fonéticas e prosódicas da lingua galega.
- 9- Amosar interese por elaborar producións propias con corrección gramatical, ortográfica e fonética.
- 10- Empregar os contidos traballados para producir textos orais propios con coherencia, cohesión e corrección. Utilizar correctamente nexos textuais de espazo, oposición e contraste así como os de cohesión textual.
- 11- Facer exposicións orais sobre temas diversos de xeito ordenado e coherente.
- 12- Coñecer e utilizar as TIC para mellorar as exposicións orais planificadas.
- 13- Elaborar opinións propias sobre distintos temas e expoñelas de xeito argumentado e ordenado segundo os distintos contextos.
- 14- Participar en debates, corrección de exercicios, diálogos ... expoñendo e argumentando as ideas propias.
- 15- Coñecer e aplicar técnicas de comunicación oral nas exposicións ou en situacións diversas falando en público, coidando a postura, a modulación da voz..
- 16- Desenvolver estratexias para comprender mensaxes orais e escritas en situacións onde hai dificultades de comprensión.

- 17- Utilizar recursos dixitais e libros de texto para resolver dúbidas sobre vocabulario ou estruturas lingüísticas necesarias.
- 18- Empregar os coñecementos da lingua para comprender e producir textos propios no contexto social no que nos desenvolvemos: diarios, cartas persoais , avisos e solicitudes.
- 19- Coñecer os elementos básicos dos textos instrutivos e expositivos en contextos educativos: webs educativas, dicionarios... e utilízalos para comprender a mensaxe utilizando as fontes de información con rigor.
- 20- Identificar e analizar as distintas fontes de información que son base esencial no proceso de adquisición de coñecementos.
- 21- Realizar lectura comprensiva de textos diversos identificando ideas principais e secundarias, sintetizando e representando a información.
- 22- Realizar unha lectura en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa e a súa función.
- 23- Empregar estratexias metacognitivas para identificar canto e como aprendemos.
- 24- Coñecer os elementos esenciais e os tipos de noticias que aparecen nos medios de comunicación.
- 25- Elaborar noticias a partir dun modelo ou coñecementos adquiridos.
- 26- Producir en formato papel ou dixital textos de distintas tipoloxías: resumos, descrições...
- 27- Producir textos escritos para comunicar experiencias, ideas e pensamentos.
- 28- Enriquecer con cada temática o léxico, vocabulario e frases da linguaxe habitual .
- 29- Empregar con soltura e precisión dicionarios e fontes de consulta para comprender textos, enriquecer o vocabulario e contrastar a fiabilidades das fontes empregadas.
- 30- Coñecer e empregar as normas que regulan os textos orais e escritos.
- 31- Comprender que o uso das normas ortográficas e morfolóxicas son necesarias para o desenvolvemento da lingua.
- 32- Coñecer as normas de uso dos signos de puntuación e utilízalos en textos escritos con corrección.
- 33- Comprender a estrutura de substantivos e verbos .
- 34- Coñecer os elementos dunha oración desde o punto de vista sintáctico.Elaborar enunciados orais e escritos con estes coñecementos.
- 35- Realizar autoavaliacións sobre o traballo para mellorar a aprendizaxe.
- 36- Enriquecer a competencia lingüística co uso das distintas linguas en distintos contextos educativos.
- 37- Recoñecer a riqueza na diversidade cultural a través da lingua propia.
- 38- Reflexionar desde una perspectiva social, histórica e xeográfica sobre a situación sociolingüística da nosa lingua.

- 39- Coñecer a historia e as razóns das iniciativas normalizadoras da lingua galega e describir o marco legal das linguas do Estado español.
- 40- Identificar e clasificar as variantes diafásicas do galego, recoñecer os trazos da variedade estándar da lingua galega de valorala como variante unificadora, así como apreciar a variante diatópica propia.
- 41- Ler expresiva e comprensivamente en público textos diversos.
- 42- Coñecer as características de textos pertencentes a diferentes xéneros e subxéneros
- 43- Coñecer , identificar e interpretar recursos retóricos nos textos literarios.
- 44- Escribir con intención estética aplicando os coñecementos dos recursos literarios.
- 45- Distinguir os trazos da linguaxe cinematográfica, identificalos e analizalos en diferentes obras de cine.

CONTIDOS E OBXECTIVOS

Comprensión lectora

Texto oral. Texto narrativo. Texto descritivo. Texto poético. Texto dramático. Texto xornalístico. Textos expositivo. Texto instrutivo. Texto dialogado. **Obxectivos:** 1, 2, 3 ,19, 21, 22, 41.

Sociolingüística

A diversidade lingüística. As linguas da Península Ibérica. O marco legal das linguas. A lusofonía. O galego hoxe . Niveis de competencia. A valoración social da lingua. Normalización e normativización. Os préstamos. Os estranxeirismos. Os castelanismos. As variedades lingüísticas . As variedades xeográficas.

Obxectivos: 36, 37, 38, 39, 40.

Vocabulario

As viaxes. Os animais. A gastronomía e a hostelería. Os antropónimos. A comunicación. A navegación. Os medios de transporte. Os seres míticos. A paisaxe mariña . A paisaxe de montaña. O teatro e outros espectáculos. O vestiario e os complementos.

Obxectivos: 28, 29, 36.

Ortografía

A sílaba. Os ditongos, tritongos e hiatos. A acentuación: os casos especiais e o acento diacrítico. O uso das maiúsculas, dos punto, da coma , do punto e coma, dos puntos suspensivos , das comiñas e das raias. O uso do *b* e do *v*, do *h*, do *s* e do *x*, do *n* e do *ñ*. O uso correcto das vogais. Os grupos cultos.

Obxectivos: 10, 18, 31, 30, 32.

Gramática

Os fonemas. As palabras. O substantivo. O adxectivo. O pronome persoal. O verbo: verbos regulares e irregulares.

Sintaxe: oración. O suxeito e o predicado. Os complementos. Tipos de oración.

Obxectivos: 10, 18, 30, 31, 33, 34.

Literatura

As características da literatura. Os xéneros literarios. O conto. A novela: o narrador, os personaxes, o espazo e o tempo. A poesía lírica: as formas poéticas e a linguaxe poética. O xénero dramático: a representación teatral. A literatura, cine e música.

Obxectivos: 9, 42, 43, 44, 45.

Fonética

Producións orais emitidas con fonética e prosodia correctas. **Obxectivos:** 8, 9, 22.

Obradoiro

Traballar con textos narrativos, poéticos e teatrais. Crear textos narrativos, poéticos e teatrais. Traballar a expresión oral. Elaborar esquemas e resumos. **Obxectivos:** 2, 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 18, 27, 44.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Comprensión lectora

- 1- Ler en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.
- 2- Aplicar técnicas de análise do contido e estratexias de lectura comprensiva.
- 3- Comprender, interpretar e sintetizar textos sinxelos pertencentes a distintos ámbitos como á vida cotiá e ás relación sociais.
- 4- Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para resolver problemas de comprensión.
- 5- Amosar unha actitude reflexiva e crítica ante a lectura que permita identificar usos lingüísticos discriminatorios e manifiestar posturas de acordo ou desacordo e respecto ás mensaxes expresadas.

Sociolingüística

- 1- Coñecer e valorar a riqueza das linguas entendendo o plurilingüismo como unha riqueza cultural e social.

- 2- Identificar as linguas do Estado e coñecer a súa situación sociolingüística e legal.
- 3- Coñecer a presenza da lingua galega máis alá das fronteiras xeográficas.
- 4- Entender o que é a lusofonía.
- 5- Distinguir entre préstamos necesarios e préstamos innecesarios (estranxeirismos). Identificalos.
- 6 - Saber o que son os castelanismos, identificalos e corrixilos.
- 7 - Identificar e clasificar as variantes diafásicas, recoñecer os trazos da variedade estándar .
- 8- Entender o que é un prexuízo e identificalo na práctica lingüística.
- 9- Desenvolver actitudes positivas cara á lingua galega.
- 10- Introducir brevemente ao alumno nos procesos de normalización e normativización.
- 11- Coñecer os mecanismos que rexen o uso correcto tanto oral como escrito da lingua.

Vocabulario

1. Seguir ampliando e coñecer o vocabulario básico referido aos campos semánticos máis comúns.
2. Usar os dicionarios ou calquera outra fonte de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, para enriquecer o noso vocabulario.

Ortografía

- 1- Usar o dicionario e técnicas TIC así como outros soportes, como fonte de consulta para resolver dúbidas e progresar na aprendizaxe autónoma.
- 2- Diferenciar entre sílabas tónicas e sílabas átonas, e identificar ditongos, tritongos e hiatos.
- 3- Coñecer algúns casos especiais de acentuación e de acento diacrítico.
- 4- Usar correctamente as grafías de b e do v, do s e do x, do n e do ñ e as distintas vogais, así como algúns grupos cultos.
- 5-Coñecer os signos de puntuación e as regras que rexen o seu uso. Usalos correctamente.

Gramática

- 1- Coñecer os fonemas máis característicos do galego. Distinguir entre fonema e grafía.
- 2- Coñecer os constituíntes da palabra e distinguir os tipos de palabras segundo a súa estrutura.
- 3- Identificar as distintas clases de palabras.
- 4- Recoñecer semanticamente e formalmente os substantivos e clasificalos. Desde o punto de vista sintáctico, identificar a frase nominal.

- 5- Identificar o xénero dos substantivos e coñecer e aplicar as regras de formación do número.
- 6- Identificar o xénero e o número dos adxectivos cualificativos e os graos comparativos. Desde o punto de vista sintáctico, identificar a frase adxectiva.
- 7- Coñecer e identificar as formas átonas e tónicas do pronome persoal.
- 8- Identificar o que é un verbo, os seus constituíntes e conxugar os verbos regulares e algúns irregulares.

Literatura

- 1- Coñecer as características do texto literario e algúns dos recursos literarios máis utilizados.
- 2- Coñecer os distintos xéneros literarios e os seus trazos máis característicos.
- 3- Introducir ao alumno no xénero narrativo a partir do conto. Analizar os elementos do xénero narrativo: personaxes, espazo e tempo. Diferenciar os distintos tipos de novela.
- 4- Comprender as características dos distintos tipos de textos (narrativos, descritivos, xornalísticos, instrutivos, dramáticos e poéticos)
- 5- Coñecer as características do texto poético e algúns dos recursos estilísticos máis empregados.
- 6- Coñecer as características do texto dramático e algúns dos subxéneros.
- 7- Redactar textos propios seguindo determinadas estratexias creativas.
- 8- Diferenciar as ideas principais e as secundarias. Sintetizar o sentido global dun texto.

Fonética

- 1- Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.
- 2- Valorar as producións emitidas cunha fonética e prosodia correcta e mostrar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.
- 3- Producir textos orais cunha pronuncia e prosodia correcta.

Sintaxe

- 1- Diferenciar frase nominal de frase adxectival.
- 2- Coñecer os elementos dunha oración: suxeito, predicado e complementos (CD,CI,CC, suplemento, CA, atributo e C.Predicativo).
- 3- Coñecer e identificar as distintas modalidades de oración.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (nomenclatura)

CL: comunicación lingüística, **CMCT:** competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, **CD:** competencia dixital, **AA:** aprender a aprender, **CSC:** competencias sociais e cívicas, **SIEE:** sentido de iniciativa e espírito emprendedor; **CEC:** conciencia e expresións culturais.

a- Comprensión lectora:

- 1- Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa, seguindo os patróns fonéticos do galego. **Competencias claves:** CL.
- 2- Analiza o contido e sintetiza o mesmo mediante subliñados, esquemas e resumos. **Competencias clave:** CL, AA.
- 3- Comprende e interpreta textos axeitados ao seu nivel, diferencia as ideas principais das secundarias e elabora esquemas sinxelos para ordenar as ideas e estruturar o texto. **Competencias clave:** CL.
- 4- Utiliza os coñecementos lingüísticos desenvolvidos no curso para mellorar a comprensión e produción de distintos textos. **Competencias clave:** CL, AA.
- 5- Detecta mensaxes que transmiten prexuízos e evita usos lingüísticos discriminatorios. Expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos dun texto. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto, respectando as opinións dos demais. **Competencias clave:** CL,CSC.

b- Sociolingüística:

- 1- Comprende o que é o plurilingüismo e valora a riqueza cultural e social que aporta. **Competencias clave:** CL, CEC, CSC.
- 2- Identifica as linguas do Estado e coñece a grandes trazos a lexislación que regula os dereitos lingüísticos individuais. **Competencias clave:** CL, CEC, CSC.
- 3- Coñece os territorios nos que se fala galego máis alá das fronteiras xeográficas. **Competencias clave:** CL, CEC.
- 4- Valora a importancia da relación de Galicia coa comunidade lusófana e coñece os territorios que a integran. **Competencias clave:** CCL, CCEC.
- 5- Coñece o que é un préstamo e sabe distinguir entre préstamos necesarios e préstamos innecesarios ou estranxeirismos. **Competencias clave:** CL.
- 6- Analiza a súa práctica lingüística e sabe identificar e corrixir un castelanismo. **Competencias clave:** CL.

- 7- Identifica e clasifica as variantes diafásicas do galego. Recoñece os trazos da variedade estándar e valóraa como variante unificadora. **Competencias clave:** CCL.
- 8- Sabe o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de prexuízos na súa práctica lingüística. **Competencias clave:** CCL, CSC.
- 9- Valora a lingua como sinal de identidade dun pobo, expresión de todos os saberes e medio de relación interpersonal. **Competencias clave:** CCL.
- 10- Coñece as principais iniciativas normalizadoras e valora a importancia de contribuír individualmente e socialmente á normalización da lingua galega. **Competencias clave:** CCL, CSC.
- 11- Coñece os mecanismos que rexen o uso correcto tanto oral como escrito da lingua. **Competencia clave:** CL, CSC.

c- Vocabulario:

- 1- Coñece o vocabulario básico referido aos campos semánticos máis comúns e emprégao correctamente nun rexistro axeitado á situación. **Competencias clave:** CL.
- 2- Utiliza o dicionario e calquera outra fonte de consulta, tanto papel como soporte electrónico, para construír textos orais e escritos axeitados á situación comunicativa cun vocabulario amplo e preciso. **Competencias clave:** CL, CD, AA.

d- Ortografía:

- 1- Manexa o dicionario, ademais doutros soportes, para resolver dúbidas, obtendo a información lingüística buscada. **Competencias clave:** CL, CD.
- 2- Clasifica as palabras segundo o número de sílaba, diferencia entre sílaba tónica e sílaba átona, e sabe distinguir entre ditongo, tritongo e hiato. **Competencias clave:** CL.
- 3- Aplica na súa práctica lingüística as regras de acentuación e coñece algúns dos casos especiais de acentuación e de acentuación diacrítica máis usuais que tamén aplica na escrita. **Competencias clave:** CL.
- 4- Utiliza correctamente as grafías do b e do v, do s e do x, do n e do ñ ademais dos grupos cultos máis comúns, evitando interferencias co castelán. **Competencias clave:** CL.
- 5- Coñece os signos de puntuación e as regras que rexen o seu uso, aplícaas na práctica. **Competencias clave:** CL.

e- Gramática:

- 1- Coñece os fonemas máis característicos do galego e distingue entre fonema e grafía establecendo a relación que hai entre ambos. **Competencias clave:** CL.
- 2.3 Segmenta unha palabra nos seus constituíntes e segundo a súa estrutura sabe diferenciar entre palabras simples, derivadas e compostas. **Competencias clave:** CL.

4-Recoñece semanticamente un substantivo e clasificación. Identifica a frase nominal.

Competencias clave: CL.

5-Coñece o xénero dos substantivos e sabe formar o seu número. **Competencias clave:** CL.

6-Coñece e aplica a formación do xénero e do número no adxectivo cualificativo. Identifica a frase adxectiva. **Competencias clave:** CL.

7-Coñece e identifica as formas átonas e tónicas do pronome persoal. **Competencias clave:** CL.

8-Identifica o que é un verbo, os seus constituíntes e conxuga os verbos regulares e algúns dos irregulares de uso máis frecuente. **Competencias clave:** CL.

f- Literatura:

1- Recoñece as características dun texto literario e identifica algúns dos recursos máis utilizados. **Competencias clave:** CL, CSC, AA.

2- Coñece os distintos xéneros literarios e os seus trazos máis característicos.

Competencias clave: CL, AA, CSC.

3- Sabe recoñecer un texto narrativo e distinguir nel os elementos que o definen: narrador, personaxes, espazo e tempo. Diferencia entre novela e conto. Crea contos sinxelos seguindo as estratexias indicadas. **Competencias clave:** CL, AA, SIEE, CEE.

4- Comprende as características dos distintos tipos de textos e elabora textos sinxelos adecuados á súa idade e nivel. **Competencias clave:** CL, AA, SIEE, CEC.

5- Nun texto poético mide os versos, recoñece os tipos de estrofas estudados así como algunhas figuras literarias como a metáfora e crea pequenos poemas nos que aplica os trazos aprendidos. **Competencias clave:** CL, AA, CEC.

6- Identifica un texto dramático coas súas características definitorias. Coñece algúns dos subxéneros. **Competencias clave:** CL.

7- Produce textos propios seguindo as estratexias creativas aprendidas. **Competencias básicas:** CL, CEC, CD.

8- Comprende, interpreta e sintetiza textos breves e de distinta tipoloxía, diferenciando as ideas principais e as secundarias. **Competencias clave:** CL, CEC.

g- Fonética:

1-2 a/ Valora a emisión dunha pronuncia correcta e recoñece os erros de produción oral propia e allea buscando correxilos.

b/ Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se asocian á pronuncia.

c/ Usa a variedade dialectal da súa zona e asúmea sen prexuízos.

Competencias clave: CL, AA.

3- Produce textos orais cunha pronuncia e prosodia correctas nas súas intervencións orais, respectando as regras morfosintácticas da lingua.

Competencias clave: CL, AA.

h-Sintaxe:

- 1- Distingue frase nominal de frase adxectiva.
- 2- Distingue entre frase, enunciado e oración. Recoñece as funcións sintácticas de suxeito, predicado e complementos máis usuais.
- 3- Completa, transforma e elabora enunciados de maneira axeitada e correcta atendendo aos compoñentes sintácticos.

Competencias clave: CL.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓN

1ª AVALIACIÓN

- Vocabulario: as viaxes.
- Os fonemas.
- A sílaba. Ditongos, tritongos e hiatos.
- A diversidade lingüística.
- As características da literatura.
- Vocabulario: os animais.
- As palabras.
- Os casos especiais de acentuación.
- As linguas da Península Ibérica.
- Os xéneros literarios.
- A exposición oral.
- Vocabulario: a gastronomía e a hostelería.
- O substantivo.
- O acento diacrítico.
- A situación legal das linguas.
- O conto. A narración de contos.
- Vocabulario: os antropónimos.
- O adxectivo.
- As maiúsculas.
- A lusofonía.
- A novela.
- A cohesión textual.

2ª AVALIACIÓN

- **Vocabulario:** a comunicación.
- O pronome persoal.
- Punto, coma e punto e coma.
- O galego hoxe: Niveis de competencia.
- O narrador.
- O esquema.
- **Vocabulario:** a navegación.
- O verbo.
- Dous puntos, puntos suspensivos, comiñas e raias.
- A valoración social da lingua.
- Personaxes, espazo e tempo.
- O mapa conceptual.
- **Vocabulario:** Os medios de transporte.
- Verbos regulares e irregulares.
- O uso do b e do v.
- Normalización e normativización.
- A poesía lírica.
- O resumo.
- **Vocabulario:** os seres míticos.
- A oración.
- Uso do h.
- Os préstamos.
- As formas poéticas.

3ª AVALIACIÓN

- **Vocabulario:** a paisaxe mariña.
- O suxeito e o predicado.
- O uso do s e do x.
- Os estranxeirismos.
- A linguaxe poética: as metáforas.
- **Vocabulario:** a paisaxe de montaña.
- O s complementos.
- O uso do n e do ñ.
- Os castelanismos.

- O xénero dramático.
- **O vocabulario:** o teatro e outros espectáculos.
- Os complementos.
- O uso correcto das vogais.
- As variedades lingüísticas.
- A representación teatral. A dramatización.
- **Vocabulario:** o vestiario e os complementos.
- As modalidades oracionais.
- Os grupos cultos.
- As variedades xeográficas.
- Literatura, cine e música.
- Os acrósticos.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Lectura: lectura fluída e comprensiva de textos sinxelos. Lectura dos libros programados.

Expresión: elaborar textos orais e escritos axeitados ao nivel do alumnado. Identificar as ideas principais e secundarias nos mesmos. Sintetizar o sentido global dun texto. Na expresión escrita, redactar correctamente textos procurando manter a coherencia e aplicando os conceptos básicos de lingua estudados.

Ortografía : emprego correcto das distintas grafías, signos de puntuación e acentos.

Gramática: identificar e empregar correctamente as distintas clases de palabras, centrándose no substantivo, adxectivo, pronome persoal e verbo. Identificar e conxugar os verbos regulares e os irregulares de uso frecuente.

Sociolingüística: coñecer a situación sociolingüística e legal das linguas de España, fundamentalmente da lingua galega. Coñecer a historia e as razóns das iniciativas normalizadoras da lingua galega. Identificar e clasificar as variantes do galego.

Vocabulario: recoñecer e empregar correctamente palabras de uso común dos campos semánticos estudados durante o curso.

Literatura: comprender diferentes textos literarios tendo en conta o estudado (tipos de texto, estrutura, personaxes...).

Fonética: Recoñecer a fonética da lingua galega e empregala correctamente nas mensaxes orais.

Sintaxe: Diferenciar enunciado, frase e oración. Identificar frase nominal e frase adxectiva. Identificar as funcións básica: suxeito, predicado e complementos máis comúns. Distinguir os distintos tipos de oración.

METODOLOXÍA

Os principios xerais da aprendizaxe significativa, e, en particular, a situación na que se atopa o noso idioma, condicionan a metodoloxía a aplicar nesta materia.

Para que a aprendizaxe da lingua sexa significativa debe existir unha acomodación entre a estrutura cognitiva do/a alumno/a e os valores, ideas, conceptos ou actitudes que ten que asimilar. Para isto hai que ter en conta os coñecementos ou actitudes previas dos/as alumnos/as como resultado de experiencias anteriores adquiridas dentro ou fóra da escola.

Cada vez que o/a profesor/a de lingua comeza o seu labor cun grupo de alumnos/as ten que partir dos preconceitos, ideas, valores ou coñecementos previos que teñen os escolares.

Os/as alumnos/as que chegan ao 2º curso de ESO recibiron ensino en galego en anos anteriores; neste curso debemos, pois, ofrecerlles os contidos, as estratexias, as condicións e as motivacións necesarias para que perfeccionen o coñecemento e o uso da lingua galega.

O enfoque que se dará ao ensino-aprendizaxe desta lingua debe ser funcional e comunicativo, polo tanto partiremos de situacións reais de comunicación nas que os/as alumnos/as participen como emisores/as e como destinatarios/as para posteriormente analízalas e conceptualízalas.

O ensino-aprendizaxe na lingua oral debe promover intercambios de comunicación reais e observar a fala dos/as alumnos/as para que reflexionen sobre os enunciados e sobre os usos lingüísticos coa finalidade de que melloren a súa competencia comunicativa.

O/a profesor/a insistirá en que deben expresar as ideas de forma coherente, cun léxico axeitado e preciso (de acordo co nivel), cunha dicción clara, etc.; con este fin podemos utilizar recursos tan axeitados como a recitación de poemas ou a dramatización.

O /a profesor/a fomentará, tamén, a creatividade a través de temas diverxentes, do remuíño de ideas e da utilización de textos libres.

Na práctica da comunicación escrita o/a profesor/a deberá pór en marcha estratexias que axuden a entender o significado do texto como: sintetizar o tema, enumerar as ideas esenciais, esquematizalo, recoñecer a estrutura propia do tipo de texto.

O/a profesor/a procurará situacións de aprendizaxe, é dicir, situacións concretas de lingua que o alumnado deberá analizar e comentar e que, ao mesmo tempo, lle poidan servir para reflexionar sobre os compoñentes de natureza lingüística e textual coa finalidade de aplicalos na comprensión e na elaboración de textos.

A reflexión sobre lingua debe partir do texto e rematar no texto, considerando este a unidade lingüística máis complexa dentro da cal se atopan as outras unidades. A combinación das técnicas de exposición e da indagación, así como a secuencia e o deseño de actividades motivadoras, permitirán aos/ás alumnos/as descubrir a estrutura desta unidade supraoracional que é o texto, e conseguir unha mellor competencia comunicativa tanto no que se refire á comprensión como á expresión.

A selección de textos (narrativos, descritivos, poéticos, dramáticos...) sobre os que se traballe debe adecuarse á bagaxe cultural dos/as alumnos/as, aos seus intereses e fomentar o seu espírito crítico; as proposicións e as indicacións do alumnado terán unha importancia especial á hora de facer esta selección de textos.

No referente ao estudo dos medios de comunicación (noticias), partiremos dos textos dos diferentes xornais que se reciben no Centro, para comentar as súas características e así fomentar o espírito crítico dos alumnos e das alumnas.

En conclusión, no proceso de ensino-aprendizaxe o/a profesor/a de lingua terá sempre presente que os coñecementos nunca se dan aillados senón formando sistemas coherentes entre si. A aprendizaxe non supón simplemente a modificación dun concepto descontextualizado (as obras dun/ha autor/a, as oracións gramaticais...), senón a reestruturación do esquema ou concepción previa noutra concepción diferente.

MATERIAIS CURRICULARES E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Proxecto ABALAR
- Libro de texto: *Lingua 2º ESO* da editorial ANAYA. Libro dixital e actividades web de todos os temas.
- Cadernos, dicionarios, normas ortográficas e morfolóxicas...
- Medios audiovisuais: películas, documentais e gravacións.
- Fondos da biblioteca do centro. Revistas, xornais...
- Recursos na rede: *webs, blogs*, dicionarios, enciclopedias, correctores ortográficos, bibliotecas, actividades interactivas...

AVALIACIÓN

Entendemos a avaliación coma un proceso continuo que non se pode cingir nunca a unha proba única polo que é necesario diversificar as ferramentas de avaliación na procura dunha aprendizaxe progresiva e construtiva.

Procedementos de avaliación

- Observación do alumno na aula: participación activa nas actividades de oralidade e traballo na aula de forma individual ou en equipo.
- Traballo realizado na casa (deberes).

- Caderno de traballo do alumno: orde e claridade na presentación.
- Interese do alumno por asistir a clase co material necesario.
- Interese por realizar as tarefas no prazo programado.

Instrumentos de avaliación

- Exposicións orais (correcta fonética e emprego do léxico).
- Exercicios escritos realizados polos alumnos.
- Lectura e expresión correcta.
- Dominio da ortografía.
- Exame e controis varios: un deles do libro programado, non podendo aprobar a avaliación sen telo lido.

Criterios de cualificación e promoción do alumnado

- 10% da nota : libro de lectura obrigatoria. O alumno que non supere o control do libro de lectura correspondente, suspenderá a avaliación. No caso de ser reiterativo, poderá suspender o curso e deberá superar a devandita proba na avaliación de setembro
- 10% da nota: actitude ante a materia e atención, caderno do alumno, deberes , participación na clase e presenza e coidado do material.
- 80% da nota: exames ou controis (orais ou escritos) dos contidos. Máximo, dous exames parciais por trimestre.

A avaliación será continua, e o alumnado que non obteña unha cualificación positiva(5 ou superior) na 3ª avaliación deberáse presentar a unha proba escrita sobre os obxectivos sinalados no apartado *Grao mínimo de consecución para superar a materia*. A cualificación obtida constituirá a nota final.

No periodo comprendido entre a 3ª avaliación e a avaliación final dedicaranse as sesións lectivas a actividades de apoio, reforzo e recuperación.

ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA MATERIA PENDENTE DE CURSOS ANTERIORES

A materia de Lingua Galega e Literatura ten como obxectivo a adquisición e mellora da competencia comunicativa e, polo tanto, desenvólvese de maneira progresiva nas diferentes etapas do ensino.

Deste xeito, os/as alumnos/as que aproben o curso actual terán tamén superada a materia do curso pendente.

De todos modos, coa finalidade de facilitar a recuperación da materia pendente, o profesorado recomenda a todos/as os/as alumnos/as realizar un traballo continuado durante o curso sobre dita materia.

Para isto, o alumnado terá **dúas** opcións:

- Realización de dous exames eliminatorios de toda a materia sobre os contidos mínimos.
 - Datas dos exames: 4ª semana de xaneiro e 4ª semana de abril (datas aproximativas).
 - Os exames terán lugar no horario normal de clases, de non ser posible, terán lugar pola tarde.
- Actividades de reforzo para realizar semanalmente na casa que serán corrixidas polo/a profesor/a do curso actual e realización de 2 exames eliminatorios de toda a materia sobre os contidos mínimos.
 - Criterios de avaliación:
 - Actividades de reforzo: 30% da cualificación.
 - Exame: 70% da cualificación.

O/a profesor/a da materia dará toda a información necesaria, resolverá dúbidas, entregará modelos de exame coas posíbeis preguntas, recordará as datas dos exames e os criterios de cualificación.

O alumnado coa materia pendente ten dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro.

A cada alumno/a pendente entregáraselle unha copia deste texto e outra dos contidos mínimos.

AVALIACIÓN INICIAL

A principios de curso, realízase unha avaliación inicial a fin de determinar o nivel de competencia do alumnado. Mediante unha proba adaptada ao nivel requerido, valorase o seu nivel de comprensión e expresión oral e escrito, o que nos permitirá coñecer o nivel do que debemos partir e tomar as medidas pertinentes para tratar o caso do alumnado que presente carencias importantes. A proba consistirá nun texto sinxelo no que o alumno amosará os seus coñecementos previos a través de preguntas de comprensión e expresión oral e escrita sobre o texto. Isto permitiranos saber de que nivel hamos de partir e que alumnos deben reforzar as competencias básicas.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O/a profesor/a ten que ter presente que as diferenzas que hai entre o alumnado impiden conseguir obxectivos idénticos. Polo tanto, sen renunciar á existencia de obxectivos xerais e comúns, hai que

considerar a necesidade de dispor de métodos de ensino alternativos, segundo a diversidade do alumnado e o ritmo de aprendizaxe.

Partindo do proxecto curricular, o profesorado realizará as adaptacións necesarias, tendo en conta os seguintes puntos:

- Adaptar o material didáctico.
- Variar a metodoloxía segundo as necesidades de cada alumno e alumna.
- Propoñer actividades de aprendizaxe diferenciadas.
- Organizar grupos de traballo flexíbeis.
- Ampliar ou reducir bloques de contidos segundo o interese e a capacidade do alumnado.
- Modificar a temporalización ou a orde dos contidos indicados nas unidades didácticas.

Ademais, neste curso **2022-2023** **está aprobado o desdoblamento de 4 grupos** de 2º de ESO, que implicará a existencia de clases cun número máis reducido de alumnos/as e posibilitará unha atención máis personalizada.

ACCIÓN DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)

- . Creación e consolidación do hábito lector a través de estratexias e actividades varias, tal e como sinalamos para 1º de ESO. Ademais das “actividades clásicas”, outras como “Ler e comprender” ou “Ler é divertido”.
- . Lecturas en cada unidade que permitan adquirir coñecementos e construír mundos con significados propios, desenvolvendo a imaxinación e creando sensibilidade estética.
- . Lectura de obras completas adecuadas á idade do alumnado.
- . Lectura de obras que motiven a atención dos alumnos e das alumnas cara ao patrimonio cultural que posúe a nosa lingua, fonte de riqueza e orgullo.

ACCIÓN DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)

O Proxecto ABALAR e o uso do libro dixital permiten ao alumno traballar con todo tipo de recursos dixitais nas distintas unidades, empregando as distintas tecnoloxías na búsqueda de información ademais de utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual.

OUTROS ELEMENTOS TRANSVERSAIS TRABALLADOS DURANTE O CURSO

- Educación moral e cívica.
- Educación viaria.
- Educación para a saúde.
- Educación para o consumo.
- Educación para a non-discriminación por razón de sexo.
- Educación sexual.
- Educación para a paz.
- Educación ambiental.
- Educación para a diversidade intercultural.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES (*Ver modificación na Addenda)

- Realización de actividades ofertadas polo Concello de Ourense (visitas guiadas, MOTECES...).
- Asistencia a conferencias de autores/as lidos/as durante o curso.

- Conmemoración de diferentes datas ao longo do curso: 25 de novembro; Día da Muller Traballadora; Día do Libro; Semana das Letras Galegas...
- Participación no Concurso Literario do Centro que, dende hai anos, convoca o Departamento de Lingua Galega e Literatura con notable éxito.

MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Estudaranse tras cada avaliación as porcentaxes de alumnos e alumnas que non alcanzaron os obxectivos de aprendizaxe propostos, analizando as causas e propondo modificacións, se é o caso, na Programación ou reforzando as competencias básicas con novas actividades.

NIVEL: 4º ESO
MATERIA: LINGUA GALEGA E LITERATURA
PROFESORADO: María Elvira Moroño Suárez

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

OBXECTIVOS XERAIS PARA O CURSO

- 1- Comprender e interpretar textos propios da comunicación audiovisual, con especial atención aos de carácter argumentativo e publicitario.
- 2- Comprender e interpretar textos orais de distinta natureza, con especial atención aos de carácter expositivo e argumentativo do ámbito educativo.
- 3- escoitar e producir textos orais cunha actitude crítica cara aos prexuízos e aplicando os coñecementos gramaticais para unha mellor expresión.
- 4- Producir textos orais adecuados á situación e á intención comunicativa, utilizando as estratexias necesarias para falar en público, así como as TIC.
- 5- Participar activamente en debates propostos sobre temas de interese e valorar a lingua oral como instrumento de relación social.
- 6- Utilizar técnicas e estratexias que faciliten a lectura comprensiva e crítica de textos.
- 7- Comprender e interpretar textos propios da vida cotiá, relacionados co ámbito laboral, administrativo, comercial e educativo.
- 8- Comprender, interpretar e redactar (en papel ou en formato dixital) textos argumentativos, xornalísticos e publicitarios.
- 9- Ler de maneira reflexiva e crítica para identificar usos lingüísticos discriminatorios.
- 10- Usar os recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.
- 11- Utilizar técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e cohesionados e valorar a escritura como fonte de enriquecemento persoal.
- 12- Utilizar as TIC para mellorar a presentación dos escritos, difundir textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.
- 13- Producir textos propios, en soporte impreso ou dixital, tanto da vida cotiá como de carácter xornalístico (cartas ao director ou columnas de opinión).
- 14- Utilizar un léxico amplo e adecuado, e identificar as relacións semánticas entre as palabras.
- 15- Recoñecer e utilizar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais.
- 16- Recoñecer e usar a fonética do galego.
- 17- Aplicar correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas do galego, e utilizar manuais de consulta de maneira eficaz.

- 18- Identificar a oración como un tipo de enunciado e analizar as relacións sintácticas entre os elementos que constitúen o predicado.
- 19- Recoñecer en textos propios e alleos a estrutura dun texto, así como a súa adecuación e os conectores que permiten cohesionar ideas e parágrafos.
- 20- Identificar os trazos que definen diferentes tipoloxías textuais, especialmente os textos argumentativos.
- 21- Desenvolver unha competencia lingüística integrada, utilizando os coñecementos dunha lingua para mellorar no uso doutras e participando en proxectos onde se usen distintas linguas.
- 22- Valorar as linguas como sinal de identidade dos pobos, apreciar o plurilingüismo e coñecer o ámbito da lusofonía.
- 23- Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia, coñecer o proceso de normalización e evitar os prexuízos.
- 24- Coñecer os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.
- 25- Describir a situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.
- 26- Recoñecer e valorar as variedades da lingua; identificar a estándar como variante unificadora.
- 27- Identificar os distintos períodos e xeracións da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
- 28- Ler de xeito comprensivo, expresivo ou dramatizado textos de distintos xéneros da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
- 29- Elaborar traballos individuais ou en grupo, coa axuda das TIC, relacionados coa literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
- 30- Crear textos con intención literaria a partir dos modelos traballados na clase.

CONTIDOS E OBXECTIVOS

Análise e comentario de textos narrativos, poéticos, teatrais, prescritivos, argumentativos e xornalísticos. **Obxectivos:** 1, 2, 6,8, 9, 13, 19, 20, 28.

Léxico: Formas de ser. O tempo meteorolóxico. Medos e arrepiós. Arquitectura e urbanismo. O tempo cronolóxico. Viaxes e turismo. A xustiza e as leis. Tempo de lecer. O cine. A radio e a televisión. As novas tecnoloxías. As relacións e os cambios semánticos. **Obxectivos:** 10,14.

Sociolingüística: O galego no primeiro terzo do XIX. As variedades da lingua: variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas. A lingua galega na posguerra. A lingua galega a partir de 1975. A lingua hoxe. O galego nos medios, en internet e en distintos ámbitos. A lusofonía. Os prexuízos lingüísticos. **Obxectivos:** 3, 9, 22, 23, 24, 25, 26.

Gramática: Fonética: vocalismo e consonantismo. A frase. A oración: suxeito, predicado e complementos do verbo. A oración composta. As oracións subordinadas substantivas, adxectivas e adverbiais. Repaso: a acentuación. O xénero. O número. O pronome persoal. O uso do *b* e *v*, o uso do *h*. O verbo. Uso do infinitivo conxugado. As perífrases verbais.

Adverbios e preposicións. Algunhas terminacións. Grupos consonánticos. **Obxectivos:** 3, 15, 16, 17, 18, 19, 21.

Literatura: A literatura no tempo das Irmandades. O grupo Nós. Castelao. Literatura de vangarda. A literatura do exilio. A narrativa de posguerra. A poesía de posguerra. A narrativa actual. Poesía e teatro actuais. Literatura dixital. **Obxectivos:** 27, 28, 29, 30.

Obradorio de expresión: O traballo monográfico. O comentario crítico. Os microrrelatos. Os caligramas. O currículo. O blog. A instancia. O folleto. O guión audiovisual. A presenza multimedia. A fotonovela. **Obxectivos:** 2, 4, 6,7,11, 13,30.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

a/ Análise e comentario de textos:

- 1- Empregar estratexias e técnicas que faciliten a lectura comprensiva e crítica dos textos.
- 2- Comprender, interpretar e producir textos argumentativos; recoñecer os conectores máis frecuentes e empregarlos correctamente nas producións propias.
- 3- Comprender e interpretar textos xornalísticos.
- 4- Comprender e interpretar as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.
- 5- Comentar textos literarios de distintos xéneros atendendo á situación no contexto histórico- cultural, á comprensión temática e á estrutura e recursos formais.
- 6- Utilizar adecuadamente distintos medios e soportes electrónicos para procesar e xestionar información.

b/Léxico:

- 1- Utilizar de forma apropiada o vocabulario aprendido nas distintas unidades e lecturas.
- 2- Utilizar un léxico variado e adecuado e identificar as relacións semánticas entre as palabras.

c/Sociolingüística:

- 1- Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega e sinalar as distintas etapas desde 1916 ata a actualidade.
- 2- Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas do galego e da función da lingua estándar.
- 3- Describir e analizar a situación sociolingüística do galego nos distintos ámbitos e medios.
- 4- Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a nosa situación persoal con respecto a eles.
- 5- Coñecer os territorios que forman parte da lusofonía e describir o seu papel na nosa lingua.

- 6- Utilizar adecuadamente distintos medios e soportes electrónicos para procesar e xestionar información.

d/Gramática:

- 1- Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.
- 2- Recoñecer a frase e a oración como unidades morfosintácticas e distinguir os diferentes tipos de frases.
- 3- Clasificar e analizar as oracións simples e compostas e recoñecer as oracións substantivas, adxectivas e adverbiais.
- 4- Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polo verbo.
- 5- Distinguir e utilizar con propiedade as diferentes clases de palabras como substantivo, adxectivo, pronome persoal, verbo (perífrases verbais e infinitivos conxugados) , adverbios e preposicións.
- 6- Aplicar as normas ortográficas e morfolóxicas na produción de textos tanto orais como escritos.
- 7- Identificar, explicar e usar os nexos textuais así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.
- 8- Empregar correctamente os grupos consonánticos.

e/Literatura:

- 1- Coñecer basicamente as principais etapas da literatura galega do século XX: contexto histórico, características esenciais e autores e obras máis salientables.
- 2- Comentar textos literarios de distintos xéneros tendo en conta : o contexto histórico-cultural, a temática e a estrutura e recursos formais.
- 3- Ler expresivamente e comprensivamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

f/Obradoiro de expresión:

- 1- Comprender e interpretar textos escritos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo ou comercial como o currículo, a instancia , o folleto ou a carta de presentación.
- 2- Realizar exposicións orais claras e planificadas de traballos e de información de actualidade coa axuda das TIC.
- 3- Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados, e valorar a escritura como fonte de enriquecemento persoal.
- 4- Producir textos propios adecuados á situación comunicativa, en soporte impreso ou dixital.
- 5- Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, tanto en contextos formais como informais, individualmente ou en grupo.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE

a/ **Análise e comentario de textos:**

- 1- Emprega estratexias como resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais e aplica os coñecementos gramaticais e léxicos, ademais de dicionarios e outras fontes de documentación, para solucionar os problemas de comprensión. Elabora esquemas e deduce información gobar do texto a partir de contidos explícitos e implícitos. **Competencias clave:** CL,AA.
- 2- Nos textos argumentativos, identifica o tema e a intención comunicativa ademais de elaborar a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados no texto. Nun debate, desenvolve argumentos comprensibles e convincentes respectando as opinións alleas. **Competencias clave:** CL,CSC, AA.
- 3- Diferenza os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión. **Competencias clave:** CL,CSC.
- 4- Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios, reflexionando sobre eles e sobre os seus usos lingüísticos, e adoptando unha postura crítica. **Competencias clave:** CL,CSC.
- 5- Comenta textos literarios de distintos xéneros atendendo á situación no contexto histórico-cultural, á comprensión temática e á estrutura e recursos formais. **Competencias clave:** CL,AA, CEC.
- 6- Utiliza de xeito adecuado distintos medios e soportes electrónicos para procesar e xestionar a información. **Competencias clave:** CD,CMCT,AA.

b/Léxico:

- 1- Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso aprendido nas distintas unidades e lecturas.
- 2- Recoñece as distintas relacións semánticas (polisemia, homonimia, sinonimia ...) e comprende as causas dos cambios semánticos e os principais recursos de substitución. **Competencias clave:** CL, AA, CEC.

c/Sociolingüística:

- 1- Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade e identifica as causas e consecuencias destes feitos. **Competencias clave:** CL, CEC.
- 2- Valora como símbolo de riqueza cutural e identifica os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas do galego. Recoñece os trazos da variedade estándar . **Competencias clave:** CL,CSC.
- 3- Describe e analiza a situación sociolingüística da lingua galega nos distintos ámbitos e medios. **Competencias clave:** CL, CD.
- 4- Identifica os prexuízos lingüísticos e analiza a súa propia práctica lingüística. **Competencias clave:** CL, CSC.
- 5- Identifica os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe explicar a súa importancia na historia da nosa lingua. **Competencias clave:** CL, CSC.

- 6- Utiliza adecuadamente distintas fontes de consulta tanto en papel como en soporte electrónico para procesar e xestionar a información. **Competencias clave:** CL,CD.

d/ Gramática:

- 1- Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao –n velar. **Competencias clave:** CL, AA.
- 2- Recoñece a frase e a oración como unidades morfosintácticas e distingue diferentes tipos de frase. **Competencias clave :** CL.
- 3- Diferencia unha oración simple dunha composta. Recoñece a estrutura interna dunha oración, identificando o verbo e os seus complementos. Clasifica oracións segundo a natureza do predicado. Identifica unha oración composta e distingue entre oración substantiva, adxectiva e adverbial. **Competencias clave:** CL.
- 4- Diferencia entre enunciado e oración identificando a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente. **Competencia clave:** CL.
- 5- Identifica as distintas clases de palabras e úsaas adecuadamente aplicando as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua. Con respecto ao verbo, emprega correctamente as formas verbais e as perífrases, ademais de conxugar o infinitivo. **Competencias clave:** CL.
- 6- Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas na produción de textos orais e escritos. **Competencias clave:** CL, AA.
- 7- Explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna. **Competencias clave:** CL,AA.
- 8- Escribe correctamente os grupos consonánticos –ct e –cc- e as palabras rematadas en –nte e –mento, -za/-cia,-zo/-cio,-zón/-ción. **Competencias clave:** CL.

e/Literatura:

- 1- Identifica os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade sinalando os principais trazos do contexto histórico- cultural , autores e obras. **Competencias clave:** CL.
- 2- Comenta de forma guiada textos literarios de distintos xéneros e autores tendo en conta o contexto histórico-cultural, a temática , a estrutura e os recursos formais. **Competencias clave:** CL.
- 3- Le expresivamente e comprensivamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da literatura galega de 1916 ata a actualidade. **Competencias clave:** CL.

f/Obradoiro de expresión:

- 1- Comprende e interpreta textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo ou comercial (currículo, instancia, folleto, carta de presentación...) **Competencias clave:** CL,CSC.
- 2- Fai exposicións orais claras e planificadas de traballos e de información de actualidade empregando os recursos da rede.**Competencias clave:** CL,CD.

- 3- Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o discurso, ademais do rexistro adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo. Valora a escritura como fonte de enriquecemento persoal. **Competencias clave:** CL,CEC.
- 4- Produce textos propios adecuados á situación comunicativa, en soporte impreso ou dixital. **Competencias clave:** CL,CD.
- 5- Para falar en público aplica técnicas e estratexias nas que demostra a súa competencia oral, tanto cunha prosodia e fonética correcta como no uso correcto das normas e dun léxico amplo. **Competencias clave:** CL,AA.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓNS

1ª AVALIACIÓN

Lectura comprensiva e comentario de textos narrativos.

Léxico: Formas de ser. O tempo cronolóxico. Medos e arrepíos. Arquitectura e urbanismo.

Gramática: Fonética: vocalismo e consonantismo. A frase. A oración: suxeito e predicado.

Repaso: A acentuación. O xénero. O número. O uso correcto de *b* e *v*.

Sociolingüística: O galego no primeiro terzo do XIX. Variedades da lingua: variedades xeográficas, variedades diastráticas e variedades diafásicas.

Literatura: A literatura no tempo das Irmandades. O Grupo Nós. Castelao. A literatura de vangarda.

Obradorio de expresión: o traballo monográfico. O comentario crítico. O microrrelato. Os caligramas.

2ª AVALIACIÓN

Lectura comprensiva e comentario de textos prescritivos, xornalísticos, argumentativos e narrativos.

Léxico: O tempo meteorolóxico. Viaxes e turismo. A xustiza e as leis. Tempo de lecer.

Gramática: Os complementos do verbo. As oracións compostas. As oracións subordinadas substantivas. **Repaso:** o pronome persoal. O uso do *h*. O verbo. Algunhas terminacións.

Sociolingüística: O galego na posguerra. A lingua galega a partir de 1975. A lusofonía. Os prexuízos lingüísticos.

Literatura: A literatura do exilio. A narrativa de posguerra. A poesía de posguerra.

Obradoiro de expresión: O currículo. O blog. A instancia. O folleto.

3ª AVALIACIÓN

Léxico: O cine. A radio e a televisión. As novas tecnoloxías. En rede. As relacións semánticas. Os cambios semánticos.

Sociolingüística: A lingua galega hoxe. O galego nos medios. O galego en Internet. O galego en distintos ámbitos.

Literatura: A poesía de posguerra. A narrativa actual. A poesía e teatro actuais. Literatura dixital.

Gramática: As oracións subordinadas adxectivas. As oracións subordinadas adverbiais.

Obradoiro de expresión: Os haikus. O guiión audiovisual. A presentación multimedia. A fotonovela.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Análise e comentario de textos:

- Lectura fluída e comprensiva de textos de distinta tipoloxía (prescritivos, argumentativos, xornalísticos e literarios) e análise dos mesmos seguindo as pautas dadas na clase. Lectura das obras programadas .
- Elaborar textos orais e escritos axeitados ao nivel requirido. Sintetizar en resumos e esquemas a información esencial dun texto, discriminando as ideas principais e as secundarias.
- Empregar os distintos medios e soportes electrónicos para procesar e xestionar a información.

Literatura:

- Coñecer basicamente as principais etapas da literatura galega do século XX: contexto histórico, características esenciais e autores e obras máis salientables.
- Comentar textos literarios de distintos xéneros atendendo ao contexto histórico-social, á comprensión temática e á estrutura e recursos formais.

Sociolingüística:

- Coñecer a historia social da lingua galega dende 1916 ata a actualidade.
- Describir e analizar a situación sociolingüística do galego nos distintos ámbitos e medios de comunicación.
- Coñecer as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas do galego e o que se entende por lingua estándar.
- Saber o que son os prexuízos lingüísticos, detectalos e analízalos.
- Explicar o concepto de lusofonía.

Léxico:

- Coñecer e utilizar o vocabulario aprendido nas distintas unidades e lecturas.
- Distinguir entre polisemia, homonimia, sinonimia, antonimia, hiponimia, hiperonimia e cohiponimia. Coñecer o que é un cambio semántico, as súas causas e os principais recursos de substitución (metáfora, metonimia e sinécdoque).

Gramática:

- Distinguir as distintas clases de palabras e usalas adecuadamente. Con respecto ao verbo, ademais de empregar correctamente as formas verbais, recoñecer as perífrases verbais e conxugar o infinitivo.
- Empregar correctamente as distintas graffías, signos de puntuación e acentos
- Dominar os fundamentos básicos da sintaxe: distinguir entre frase, oración e enunciado. Recoñecer e analizar todo tipo de frases. Identificar a unidade

morfosintáctica da oración e as frases que a compoñen. Recoñecer a distinción entre oración simple e oración composta e diferenciar os tipos de oración composta.

- Recoñecer e usar adecuadamente a fonética da lingua galega.
- Producir textos orais e escritos de distintos tipos aplicando correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.

Obradorio de expresión:

- Comprender e elaborar un currículo, unha instancia e unha carta de presentación.
- Producir textos propios adecuados á situación comunicativa.
- Coñecer e aplicar distintas técnicas e estratexias nas exposicións orais que demostren a competencia integrada do alumno.

METODOLOXÍA

Cada Unidade Didáctica contará cunha **información introdutoria** do/a profesor/a na que se marcarán as liñas temáticas a desenvolver na unidade, así como os procedementos que se empregarán para conseguir os obxectivos sinalados. Cando o alumnado posúa a información pertinente respecto aos contidos conceptuais, serán o esquema, o resumo e/ou o mapa conceptual as técnicas que deberá coñecer e usar como instrumento non só para memorizar o aprendido senón tamén como medio para lograr un esquema mental das principais características e peculiaridades dun período da historia literaria, dun movemento ou dun/ha autor/a, tentando que ao final de curso o alumnado posúa un coñecemento claro da historia literaria galega e a relación entre a produción literaria dunha época coas circunstancias políticas, sociais, culturais e mesmo económicas da mesma.

O comentario de texto e o coñecemento das técnicas de análise de textos de diferentes xéneros literarios serán o instrumento axeitado para o achegamento ás características específicas dunha obra literaria e a relación co contexto da súa produción. Despois da información facilitada polo/a profesor/a a este respecto, que guiará previamente os comentarios, serán os/as alumnos/as os/as que, de forma individual e/ou en grupo practiquen ao longo do curso e en todas e cada unha das unidades didácticas, o comentario ou análise de texto co fin de que adquiran fluidez e habilidade no uso desta técnica.

As exposicións orais individuais, en parellas ou en pequeno grupo serán outro dos recursos empregados ao longo do curso, de xeito que todos e cada un dos/as alumnos/as realicen nalgún momento unha exposición oral sobre un tema e/ou esquema do mesmo, dun comentario de texto ou dun traballo de investigación no que desenvolva máis amplamente

algún apartado relacionado con algunha das Unidades Didácticas, ou sobre a análise en xeral ou de algún aspecto particular das obras de lectura obrigatoria marcadas para este curso. Deste xeito, o/a alumno/a enfrontarase ao papel de orador/a tendo que, non só planificar a súa exposición e usar dos recursos para poder realizala, senón coidar a súa fonética, gramática, sintaxe e léxico, procurando así mesmo a coherencia e a claridade.

Os traballos de investigación serán preferentemente traballos individuais, cando non sexan tarefas a realizar dentro da aula, para evitar os desequilibrios, tan habituais, no grao de implicación dos membros dun mesmo grupo. O traballo de investigación, que será exposto en clase ou entregado por escrito, servirá, dependendo do tipo de traballo, para coñecer o manexo do/a alumno/a de distintas fontes documentais, orais ou TICS, o grao de capacidade dedutiva e creativa, así como para valorar a planificación, estruturación, coherencia, claridade e corrección do traballo e o dominio lingüístico a nivel escrito do/a alumno/a. Evitarase dentro do posible, que a “investigación” non se reduza á copia exacta da información que se pode atopar nunha enciclopedia ou libro de consulta. O manexo de varias fontes e a implicación activa do alumno/a que terá que pór en práctica os seus coñecementos e os seus recursos para deducir e concluír, son os obxectivos desta actividade.

Neste curso, especialmente, deberemos potenciar a **producción de textos**, eminentemente literarios, textos de diferentes xéneros para empregar as estruturas e recursos específicos de cada un e así poñer en práctica o aprendido. Tamén poderán, despois de estudadas e analizadas as características da obra dun autor/a e do seu estilo, tentar imitalo/la coa produción propia, como un xeito lúdico e eficaz de comprender o uso, a función ou o sentido de determinados recursos e técnicas. Por outra banda, o cambio de xénero (transformar un poema en relato, ou un relato en texto dramático...), permitirá que o/a alumno/a coñeza e domine as claves de cada xénero literario.

A lectura e análise de textos literarios de diferentes autores, así como das obras de lectura obrigatoria, permitirán o **repaso de cuestións gramaticais e lingüísticas** estudadas en cursos anteriores. Será o alumnado o que terá que ir do concreto ao xeral, isto é, despois de analizar nun texto concreto algún aspecto de morfosintaxe, por exemplo, os pronomes persoais átonos, lembrar o uso dos mesmos e a súa colocación na oración. A profesora ou profesor guiará, corrixirá, se procede, despois de seren expostas oralmente as dúbidas e os comentarios pertinentes sobre a cuestión. Repaso de contidos gramaticais e lingüísticos, pois, a través dos textos literarios lidos e analizados ou escritos polo propio alumnado.

Conclusión: a lectura, o resumo, o esquema, o comentario de textos, a exposición oral, o traballo de investigación, a produción literaria propia, serán pois os eixes fundamentais do desenvolvemento das Unidades Didácticas que conforman este curso de 4º de ESO. Así mesmo, a orde e temporalización das unidades didácticas e dos contidos traballados en cada unha poderán sufrir modificacións en función das características do grupo de alumnos/as.

MATERIAIS CURRICULARES E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro de texto: Lingua 4º ESO Editorial ANAYA.
- Libros de lectura obrigatoria sinalados trimestralmente.
- Libros de consulta: dicionarios, normas ortográficas e morfolóxicas...
- Medios audiovisuais: películas, documentais e gravacións.
- Fondos da biblioteca do centro. Revistas, xornais...
- Recursos na rede: webs, blogs, dicionarios, enciclopedias, correctores ortográficos, bibliotecas, actividades interactivas...

AVALIACIÓN

A avaliación concíbese coma un proceso continuo que non se pode basear só nun exame ou proba senón que ha de ter en conta todos aqueles factores que interveñan na aprendizaxe progresiva do alumno.

Desenvolveremos os contidos da programación a través do libro. Consecuentemente o libro será imprescindible ao longo do curso.

Os exercicios e actividades sexan do libro ou non, resolveranse polo xeral na aula. As tarefas de produción textual entregaranse, segundo a indicación da profesora, en papel ou pola AV. Incorporaranse estratexias e recursos para traballar a oralidade.

Cada trimestre proponse unha lectura obrigatoria.

Procedemento de avaliación

Análise e observación de:

- Traballo na aula, de forma individual ou en equipo, sobre os contidos explicados en clase.
- Participación activa do alumno na clase.
- Traballo realizado na casa (deberes).
- Caderno de traballo do alumno: orde e claridade na presentación.
- Interese do alumno por asistir a clase co material didáctico esixido.
- Interese por realizar as tarefas no prazo sinalado.

Instrumentos de avaliación

- Exposicións orais (correcta fonética e emprego do léxico).
- Exercicios escritos realizados polos alumnos.
- Lectura e expresión correcta.
- Dominio da ortografía.
 - Exame e controis varios: un deles do libro de lectura programado, non podendo aprobar a avaliación sen telo lido.

Criterios de cualificación e promoción do alumnado

O sistema de cualificación das avaliación trimestrais será o seguinte:

- 80% exame de contidos.
- 10% lectura de trimestre.
- 10% actitude e traballo diario na aula e na clase.
- Ata 0'5 por lecturas optativas. Só se farán ata 15 días antes da avaliación e sumarán a partir de 5.

Farase unha recuperación por avaliación. Debido ao último cambio do calendario escolar, poderíamos variar este criterio na terceira avaliación.

1. A nota final será a media das tres avaliacións e para aprobar terá que acadarse un 5.

Ata 1 punto por participación en proxectos, concursos e actividades do Departamento de LGL e EdNI.

Recuperacións finais: unha avaliación suspensa, exame desa avaliación. Dúas ou tres avaliacións suspensas, vaise con todo a materia á recuperación.

2. Descontos: Ata 1 punto por faltas. Ata 0'5 por falta de uso durante as aulas.

ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA MATERIA PENDENTE

A materia de Lingua Galega e Literatura ten como obxectivo a adquisición e mellora da competencia comunicativa e, polo tanto, desenvólvese de maneira progresiva nas diferentes etapas do ensino. Deste xeito, os/as alumnos/as que aproben o curso actual terán tamén superada a materia do curso pendente.

De todos modos, coa finalidade de facilitar a recuperación da materia pendente, o profesorado recomenda a todos/as os/as alumnos/as realizar un traballo continuado durante o curso sobre dita materia.

Para isto, o alumnado terá dúas opcións:

Realización de dous exames eliminatorios de toda a materia sobre os contidos mínimos.

Datas dos exames: 4ª semana de xaneiro e 4ª semana de abril (datas aproximativas).

Os exames terán lugar no horario normal de clases e en casos de non ser posible, pola tarde.

Actividades de reforzo para realizar semanalmente na casa, que serán corrixidas polo/a profesor/a do curso actual e realización de 2 exames eliminatorios de toda a materia sobre os contidos mínimos.

Criterios de avaliación:

Actividades de reforzo: 30% da cualificación.

Exame: 70% da cualificación.

O/a profesor/a da materia dará toda a información necesaria, resolverá dúbidas, entregará modelos de exame coas posíbeis preguntas, recordará as datas dos exames e os criterios de cualificación.

O alumnado coa materia pendente ten dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro.

A cada alumno/a pendente entregaráselle unha copia deste texto e outra dos contidos mínimos.

AVALIACIÓN INICIAL

A principios de curso realizarase unha avaliación inicial a fin de determinar o nivel de competencia do alumnado. Mediante unha proba adaptada ao nivel requirido, valorarase o seu nivel de comprensión e expresión oral e escrita, o que nos permitirá coñecer o nivel do que debemos partir e tomar as medidas pertinentes para tratar o caso do alumnado que presente carencias importantes. A proba escrita consistirá nun texto no que o alumno amosará os seus coñecementos previos a través de preguntas de comprensión e expresión sobre o texto. Isto permitiranos saber de que nivel habemos de partir e que alumnos deben reforzar as competencias básicas.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O feito diferencial, que caracteriza a especie humana, é unha realidade insalvable que condiciona todo o proceso de ensino-aprendizaxe. En efecto, os alumnos e as alumnas son diferentes no seu ritmo de traballo, estilo e capacidades. O/a profesor/a ten que ter presente que as diferenzas que hai entre o alumnado impiden conseguir obxectivos idénticos. Polo tanto, sen renunciar á existencia de obxectivos xerais e comúns, hai que

considerar a necesidade de dispor de métodos de ensino alternativos, segundo a diversidade do alumnado e o ritmo de aprendizaxe. Así pois o profesorado realizará as adaptacións necesarias, tendo en conta os seguintes puntos:

- Adaptar o material didáctico.
- Variar a metodoloxía segundo as necesidades de cada alumno e alumna.
- Propoñer actividades de aprendizaxe diferenciadas.
- Organizar grupos de traballo flexíbeis.
- Ampliar ou reducir bloques de contidos segundo o interese e a capacidade do alumnado.
- Modificar a temporalización ou a orde dos contidos indicados nas unidades didácticas.

ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)

- Consolidación do hábito lector a través de estratexias e actividades varias, tal e como sinalamos para os cursos anteriores.
- Lecturas en cada unidade que permitan adquirir coñecementos e construír mundos con significados propios, desenvolvendo a imaxinación e creando sensibilidade estética.
- Lectura de obras completas adecuadas á idade dos rapaces.
- Lectura de obras que motiven a atención do alumno cara ao patrimonio cultural que posúe, fonte de riqueza e orgullo.

ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DAS TIC (ELEMENTOS TRANSVERSAIS)

- Implicando o uso seguro e crítico das tecnoloxías da información e da comunicación no traballo de aula.
- Amosar suficiente grao de habilidade (tempo empregado e eficacia na selección das fontes) para procurar a información, tanto na documentación escrita en soporte de papel, como nas TIC.
- Facer uso das TIC para presentar diferentes traballos escritos ou ilustrar as exposicións orais (procesador de textos, Power-Point...).
- Coñecer en Internet enlaces de interese pola información que achegan de carácter educativo, cultural, social... (bibliotecas virtuais, portais educativos, xornais electrónicos,

blogs de persoeiros da cultura, organismos e institucións oficiais tanto estatais como autonómicas, tanto provinciais como locais...).

- Ter capacidade para rexeitar aquela información que resulte inadecuada, sobre todo, por discriminatoria ou prexuzosa.

OUTROS ELEMENTOS TRANSVERSAIS TRABALLADOS DURANTE O CURSO

- Educación moral e cívica.
- Educación viaria.
- Educación para a saúde.
- Educación para o consumo.
- Educación para a non-discriminación por razón de sexo.
- Educación sexual.
- Educación para a paz.
- Educación ambiental.
- Educación para a diversidade intercultural.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

- Realización de actividades ofertadas polo Concello de Ourense (visitas guiadas, MOTECES...)
- Asistencia a conferencias de autores/as lidos/as durante o curso.
- Conmemoración de diferentes datas ao longo do curso: 25 de novembro, Día da Muller Traballadora, Día do Libro, Semana das Letras Galegas...
- Participación na Revista Literaria do Centro: Rañolas.
- Participación no Concurso Literario do Centro que, dende hai anos, convoca o Departamento de Lingua Galega e Literatura con notable éxito.

MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Estudaranse tras cada avaliación as porcentaxes de alumnos e alumnas que non alcanzaron os obxectivos de aprendizaxe propostos, analizando as causas e propondo modificacións, se é o caso, na programación ou reforzando competencias básicas se é necesario.

NIVEL: 2º BACHARELATO
MATERIA: LINGUA GALEGA E LITERATURA
PROFESORES/AS: Constantino Pazos Sobrino, Remedios Sánchez Estévez

OBXECTIVOS XERAIS DO CURSO

Comunicación oral: escoitar e falar

- Adquirir habilidades para comunicar con precisión ideas propias. 1
- Realizar discursos elaborados e adecuados á situación comunicativa con coherencia, cohesión e corrección. 2
- Comprender, interpretar e valorar textos orais de distinta tipoloxía e temática. 3
- Participar activa e argumentalmente en debates sobre temas diversos expresando opinións acerca dos mesmos. 4
- escoitar aos demais e interpretar correctamente as súas ideas. 5
- Nos discursos orais, empregar unha fonética e prosodia correctas, rexeitando os prexuízos que se poidan asociar a ela. 6

Comunicación escrita: ler e escribir

- Aplicar estratexias de lectura para achegarse a textos con diferentes graos de complexidade. 7
- Entender textos de diversos xéneros. 8
- Recoñecer as ideas explícitas e implícitas dos textos. 9
- Desenvolver o pensamento crítico e creativo. 10
- Seguir un método estruturado no traballo escrito: planificación, creación de borradores, revisión e redacción. 11
- Escribir textos coherentes e adecuados. 12
- Utilizar fontes de información diversas (fontes bibliográficas, dixitais, TIC) ao longo de todo o proceso de escritura. 13

Coñecemento da lingua

- Utilizar os mecanismos lingüísticos como base para un uso correcto da lingua. 14
- Interiorizar e usar adecuadamente as regras ortográficas e gramaticais. 15
- Reflexionar sobre as palabras, o seu uso e os seus valores significativos e expresivos dentro dun discurso, dun texto e dunha oración. 16
- Recoñecer as relacións gramaticais entre as palabras e os grupos de palabras dentro do texto. 17
- Afondar nas relacións textuais que fundamentan o discurso. 18

- Reflexionar sobre as variedades lingüísticas da lingua. 19
- Reflexionar sobre o proceso de construción da variante estándar. 20
- Recoñecer as interferencias lingüísticas elaborando un discurso libre destes elementos. 21
- Coñecer de xeito esquemático e claro as diferentes etapas da historia de lingua galega e as súas principais características. 22
- Reflexionar sobre a evolución da conciencia lingüística. 23
- Desenvolver a competencia comunicativa para poder interactuar en todos os ámbitos da vida. 24

Educación literaria

- Formarse como lectores cultos e competentes. 25
- Ler, comprender e interpretar os textos literarios máis representativos da literatura galega do século XX ata a actualidade . 26
- Achegarse aos distintos xéneros literarios. 27
- Establecer as relacións entre o contexto sociocultural e a obra literaria. 28
- Desenvolver o gusto pola lectura de obras da literatura galega e universal. 29
- Desenvolver o gusto pola lectura de obras en xeral e de obras da literatura galega e universal de todos os tempos. 30
- A partir da lectura crítica das obras literarias, interpretar e valorar o mundo e formar opinións propias. 31

CONTIDOS E OBXECTIVOS

Fonética e morfoloxía : Sons, fonemas e letras. Os fonemas vocálicos. Os fonemas consonánticos. A sílaba, o acento e a entoación. Os constituíntes da palabra. Estrutura e clases de palabras. Formación de palabras. Familias léxicas. As categorías gramaticais. Repaso da morfoloxía. **Obxectivos:** 2, 3, 4, 5, 6, 14, 15, 16, 17, 20.

Sintaxe: As relacións sintácticas. Unidades e funcións sintácticas: a frase e a oración. **Obxectivos:** 16, 17, 18.

Semántica: Os campos semánticos. As relacións semánticas. Os cambios semánticos. **Obxectivos:** 16, 21.

Literatura: *A literatura do Posrexurdimento á Guerra Civil (poesía, narrativa, ensaio e teatro):* contexto histórico-cultural. Ramón Cabanillas. As vangardas.O grupo Nós: obras e autores máis representativos. *A literatura dende a Guerra Civil ata 1975 (poesía, narrativa e teatro):* contexto histórico –cultural. A Xeración de 1936. A Promoción de Enlace. A Xeración dos 50.A prosa galega entre 1936 e 1980. A literatura galega no exilio. A Nova Narrativa Galega. O teatro e o ensaio entre 1950 e 1980. *A literatura na actualidade (poesía, narrativa, ensaio e teatro):* contexto histórico-cultural. A poesía na década dos 80. A poesía na década dos 90.A narrativa desde os 90, autores máis representativos. O teatro e o ensaio desde 1980. **Obxectivos:** 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32.

Sociolingüística: Variacións xeográficas. Variedades xeográficas. Bloques e áreas do galego moderno. A construción da variedade estándar. As interferencias lingüísticas e as desviacións da norma. O galego no 1º terzo do XX. O galego de 1936 a 1975. O galego desde 1975 ata a actualidade. Etapas na evolución da conciencia lingüística. **Obxectivos:** 19, 20, 21, 22, 23.

Análise e comentario de textos de distinta tipoloxía (narrativos, expositivos, argumentativos, xornalísticos...) e produción de textos propios, aplicando coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos, adecuados á intención comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección gramatical e boa presentación. **Obxectivos:** 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 24, 26, 27, 31.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

a/ Fonética e morfoloxía:

- 1- Definir e identificar os fonemas da lingua galega e recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas como medio para facilitar unha comunicación eficaz.
- 2- Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais, audiovisuais, xornalísticos e publicitarios e a situación en que se desenvolven. Captar o sentido global, a intención do discurso, a mensaxe e as súas ideas principais.
- 3- Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre distintos temas (conferencias, presentacións...).
- 4- Elaborar textos orais planificados con coherencia e corrección axudándose das TIC e doutros elementos non verbais.
- 5- Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa, con coherencia, cohesión e corrección.
- 6- Participar de xeito activo en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema.
- 7- Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.
- 8- Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras e aplicar os coñecementos adquiridos para a mellora, comprensión e enriquecemento do vocabulario activo.
- 9- Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar eses coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.

b/ Sintaxe:

- 1- Observar, reflexionar e explicar as distintas unidades e funcións sintácticas e aplicar os coñecementos sobre análise sintáctica na produción de textos.
- 2- Identificar os distintos tipos de frase e os seus elementos constitutivos.
- 3- Identificar as distintas funcións sintácticas.
- 4- Identificar os diferentes tipos de oración.
- 5- Diferenciar as relacións sintagmáticas das paradigmáticas.

c/ Semántica:

- 1- Reflexionar e explicar as relacións e unidades semánticas.
- 2- Comprender os conceptos de significado, significante e referente, así como os de denotación e connotación.
- 3- Comprender os conceptos de campo semántico, sema, semema e arquise-mema, así como as relacións xerárquicas.
- 4- Identificar as diferentes relacións semánticas e comprender as causas, mecanismos e consecuencias dos cambios semánticos.

d/Literatura:

- 1- Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1916 a 1936. *Poesía*: autores de vangarda e outros. *Prosa*: os autores das Irmandades, o Grupo Nós – narrativa e ensaio- e outros. *Teatro*: autores das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.
- 2- Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1916 a 1936, identificar as súas características temáticas e formais pondoas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.
- 3- Identificar, analizar e describir a literatura galega entre 1936 e 1975. *Poesía*: os autores do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. *Prosa*: os renovadores da prosa (Ánxel Fole, Eduardo Blanco- Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas). A Nova Narrativa Galega. Os autores dos primeiros 70. *Teatro*: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.
- 4- Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1936 a 1975, identificar as súas características temáticas e formais pondoas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.
- 5- Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1975 ata a actualidade. *Poesía*: temas, xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, dos 90 e o novo século. *Prosa*: temas, xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, 90 e o novo século. *Teatro*: xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, 90 e o novo século.
- 6- Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1975 á actualidade, identificar as súas características temáticas e formais pondoas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.
- 7- Analizar e comentar, a través de probas escritas ou traballos, unha obra completa de cada un dos períodos literarios vistos.

e/ Sociolingüística:

- 1- Coñecer as variedades dialectais, recoñecer e explicar os seus trazos característicos en discursos orais e escritos, ademais de valorar a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural.

- 2- Coñecer e analizar o proceso de elaboración da norma estándar.
- 3- Detectar as interferencias (fundamentalmente os castelanismos) e desviacións da norma estándar e elaborar discursos propios libres destes elementos.
- 4- Detectar e analizar, tanto nos discursos propios como nos alleos, a presenza de estereotipos e prexuízos lingüísticos.
- 5- Coñecer e reflexionar sobre os fitos máis salientables da historia da lingua galega dende o 1º terzo do XX ata a actualidade.

f/ Análise e comentario de textos:

- 1- Analizar e comentar textos de distinta tipoloxía (narrativos, poéticos, expositivos, argumentativos, xornalísticos...) e producir textos propios, aplicando estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos. Deberán ser textos adecuados á intención comunicativa, coherentes, cohesionados e con corrección gramatical, ademais dunha boa presentación.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (nomenclatura)

CL: comunicación lingüística, **CMCT:** competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, **CD:** competencia dixital, **AA:** aprender a aprender, **CSC:** competencias sociais e cívicas, **SIEE:** sentido de iniciativa e espírito emprendedor; **CEC:** conciencia e expresións culturais.

a/Fonética e morfoloxía.

- 1- Define e identifica os fonemas da lingua galega ademais de recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas para unha comunicación eficaz. Produce discursos orais respectando as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega. **Competencias clave:** CL, AA.
- 2- Identifica a intención comunicativa de diferentes discursos orais, a idea principal e as secundarias. Elabora resumos e esquemas. Interpreta, reflexiona e emite xuízos críticos sobre discursos orais de distinto tipo. **Competencias clave:** CL, AA.
- 3- Nos textos orais de carácter expositivo e argumentativo, identifica as ideas principais e recoñeces as distintas estratexias de organización do contido. **Competencias clave:** CL, AA.

- 4- Emprega as TIC e outros elementos non verbais para producir textos orais coherentes e correctos que planifica seguindo as estratexias estudadas. **Competencias clave:** CL, AA, CD.
- 5- Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e intención comunicativa, con coherencia, cohesión e corrección gramatical. Participa activamente respectando as regras morfosintácticas e fonéticas (colocación do pronome átono, pronuncia do *n* velar...). **Competencias clave:** CL.
- 6- Participa activamente en debates expresando as súas ideas de forma clara e ordenada, utilizando un rexistro adecuado e respectando as ideas dos outros. **Competencias clave:** CL, CSC, SIEE.
- 7- Recoñece nos textos propios e alleos os problemas de expresión como as incoherencias, repeticións, fonética inadecuada... Deseña estratexias para mellorar e progresar de xeito autónomo. **Competencias clave:** CL, AA.
- 8- Explica os procedementos de formación das palabras. Recoñece e explica os tipos de morfemas, así como a análise morfolóxica. Analiza a estrutura morfolóxica. **Competencias clave:** CL, AA.
- 9- Emprega os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual , oracional e da palabra, desenvolvidos no curso, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados. **Competencias clave:** CL, AA.

b/ Sintaxe:

- 1- Recoñece as diferentes estruturas sintácticas, explica as relacións que se establecen e emprega a terminoloxía adecuada. **Competencias clave:** AA.
- 2- Identifica os distintos tipos de frase e os elementos que a constitúen.
- 3- Identifica as distintas funcións sintácticas.
- 4- Identifica os diferentes tipos de oración.
- 5- Coñece a diferenza entre relación sintagmática e relación paradigmática. **Competencias clave:** CL.

c /Semántica:

- 1- Identifica e explica as relacións e unidades semánticas. **Competencias clave:** CL, AA.

- 2- Comprende e diferencia significativa de significado. Distingue denotación de connotación. **Competencias clave:** CL.
- 3- Sabe o que é un campo semántico, un sema, un semema e un arquisemema.
- 4- Comprende as causas, mecanismos e consecuencias dos cambios semánticos. **Competencias clave:** CL, AA.

d/Literatura:

- 1- Identifica, analiza e describe a *poesía galega de 1916 a 1936*: os autores de Vangarda e outros autores. Identifica, analiza e describe a *prosa galega de 1916 a 1936*: os autores das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros autores. Identifica, analiza e describe o *teatro galego de 1916 a 1936*: os autores das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós. **Competencias clave:** CL.
- 2- Le e comenta textos representativos da *poesía galega de 1916 a 1936*, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. Le e comenta textos representativos da *prosa galega de 1916 a 1936*, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. Le e comenta textos representativos do *teatro galego de 1916 a 1936*, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. **Competencias clave:** CL.
- 3- Identifica, analiza e describe a *poesía galega entre 1936 e 1975*: a produción bélica e os autores do exilio, a Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. Identifica, analiza e describe a *prosa galega entre 1936 e 1975*: a produción bélica e os autores do exilio, os renovadores da prosa (Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas) así como a Nova Narrativa Galega. Identifica, analiza e describe o *teatro galego entre 1936 e 1975*: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia. **Competencias clave:** CL.
- 4- Le e comenta textos representativos da *poesía, da prosa e do teatro galego de 1936 a 1975*, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. **Competencias clave:** CL.
- 5- Identifica, analiza e describe a *poesía, a prosa e o teatro galego dende 1975 ata a actualidade*: temas, xéneros e estéticas dos principais autores dos 80, os 90 e o novo século. **Competencias clave:** CL.

- 6- Le e comenta textos representativos da *poesía, prosa e teatro galego de 1975 ata a actualidade*, caracterízaos formal, estrutural e tematicamente e ponos en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico. **Competencias clave:** CL.
- 7- Analiza e comenta, a través de probas escritas ou traballos, unha obra completa de cada un dos períodos literarios vistos. **Competencias clave:** CL.

e/ Sociolingüística:

- 1- Coñece as variedades dialectais, recoñece e explica os seus trazos característicos e valora a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural. **Competencias clave:** CL, CEC.
- 2- Describe e interpreta o proceso de construción da variante estándar. **Competencias clave:** CL.
- 3- Recoñece as interferencias, fundamentalmente os castelanismos, e desviacións da norma estándar e elabora discursos propios libres destes elementos. **Competencias clave:** CL, CEC.
- 4- Recoñece e analiza a presenza de estereotipos e prexuízos . **Competencias clave:** CL, CSC.
- 5- Describe e analiza as características lingüísticas do Galego Moderno, diferencia as distintas etapas e coñece os fitos máis salientables. **Competencias clave:** CL.

f/Análise e comentario de textos:

- 1- Analiza e comenta textos de distinta tipoloxía (narrativos, poéticos, expositivos, argumentativos, xornalísticos...) e elabora textos propios aplicando estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos. Textos adecuados á intención comunicativa, coherentes, cohesionados e con corrección gramatical ademais dunha boa presentación. **Competencias clave:** CL, CSC.

CONTIDOS TEMPORALIZADOS POR AVALIACIÓNS

1ª AVALIACIÓN

- Fonética e fonoloxía.

- Variedades xeográficas da lingua galega.
- Sociolingüística: a norma estándar.
- Literatura: do Posrexurdimento á Guerra Civil (poesía, prosa e teatro).

2ª AVALIACIÓN

- Morfoloxía.
- Semántica.
- Sociolingüística: historia da lingua (séculos XX e XXI).
- Literatura: desde a Guerra Civil ata 1976 (poesía, prosa e teatro).

3ª AVALIACIÓN

- Sintaxe.
- Sociolingüística: evolución da conciencia lingüística.
- Literatura: a literatura galega actual (poesía, prosa e teatro).

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

➤ **Literatura**

- A poesía das Irmandades da Fala. Características, autores e obras representativas.
- A poesía de vangarda. Características, autores e obras representativas.
- A prosa do primeiro terzo do XX: as Irmandades e o Grupo Nós.
- O teatro do 1º terzo do XX: Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.
- A poesía entre 1936 e 1976: a Xeración do 36, a Promoción de Enlace, a Xeración das Festas Minervais.
- A prosa entre 1936 e 1976: os renovadores da prosa (Fole, Blanco Amor, Cunqueiro e Neira Vilas).
- A Nova Narrativa Galega. Características, autores/as e obras representativas.
- O teatro galego entre 1936 e 1976: a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia
- A literatura do exilio entre 1936 e 1976: poesía, prosa e teatro.
- A poesía de fins do XX e comezos do XXI. Temas e autores/as dos 80 e dos 90. Poetas e tendencias actuais máis relevantes.
- A prosa de fins do XX e comezos do XXI. Temas e autores/as dos 80 e dos 90. Prosistas e tendencias actuais máis relevantes.
- O teatro de fins do XX e comezos do XXI. Temas e autores/as dos 80 e dos 90. Dramaturgos/as, tendencias e compañías teatrais actuais máis relevantes.

➤ **Sociolingüística**

- As funcións sociais da lingua. Conflito e diglosia. Estereotipos e prexuízos lingüísticos: a súa repercusión nos usos.
- Historia da normativización: a construción da variedade estándar.
- Interferencias e desviacións da norma.
- As variedades dialectais do galego.
- Linguas minorizadas e minoritarias. A lingua galega en vías de normalización.
- O galego no 1º terzo do século XX: características lingüísticas fundamentais. Contexto histórico e situación sociolingüística.
- O galego de 1936 a 1975: características lingüísticas fundamentais. Contexto histórico e situación sociolingüística.
- O galego desde 1975 ata a actualidade: características lingüísticas fundamentais. Contexto histórico e situación sociolingüística.

➤ **Fonética e morfoloxía**

- A sílaba. O acento. A entoación.
- Os fonemas vocálicos. Os fonemas consonánticos.
- Estrutura e clases de palabras. Formación de palabras.
- Familias léxicas e desvíos léxicos.
- As categorías gramaticais.

➤ **Léxico**

- Desviacións da norma estándar (castelanismos, vulgarismos, arcaísmos...).

➤ **Sintaxe**

- Relación e funcións sintácticas.
- Clases de oración.

➤ **Semántica**

- Campos semánticos
- Relacións semánticas.
- Cambios semánticos.

➤ **Análise de textos**

- O alumnado deberá comprender adecuadamente, compoñer e analizar os distintos tipos de texto.

METODOLOXÍA DIDÁCTICA

Cada Unidade Didáctica contará cunha información introdutoria do/a profesor/a na que se marcarán as liñas temáticas a desenvolver na unidade, así como os procedementos que se empregarán para conseguir os obxectivos sinalados. Cando o alumnado posúa a información pertinente respecto aos contidos conceptuais, serán o esquema, o resumo e/ou o mapa conceptual as técnicas que deberá coñecer e usar como instrumento non só para memorizar o aprendido senón tamén como medio para lograr un esquema mental das principais características da historia literaria e sociolingüística do século XX e XXI.

Proporanse textos para que o alumnado responda diversas cuestións de tipo fonolóxicas, morfolóxicas, sintácticas, semánticas..., moitas delas servirán para repasar o estudado en 1º de bacharelato.

Haberá a posibilidade de redactar diversos escritos, mesmo de tipo creativo, para comprobar o progreso individual do alumnado en canto á ortografía e construción de texto.

Sempre a participación do alumnado mediante preguntas e respostas individuais será crucial para controlar a súa capacidade de expresión oral con orde e corrección.

Por último, tanto a orde como a temporalización das unidades didácticas ou dos contidos incluídos nas mesmas, poden modificarse en función das características e do propio proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado dos diferentes grupos.

AVALIACIÓN: procedementos, instrumentos e criterios de cualificación e promoción do alumnado.

O alumnado de 2º Bacharelato realizará un máximo de 6 exames ao longo do curso. Farase recuperación de cada avaliación.

Axustaranse ás seguintes porcentaxes:

- 90%: exames dos contidos conceptuais.
- 10%: libro de lectura.

Ademais dos contidos conceptuais tamén se terá en conta a corrección lingüística do exame, polo que sobre a cualificación global se poderán descontar ata un máximo de 2 puntos por erros ortográficos no caso de estudos diúrnos, pero de 1 punto no caso dos estudos nocturnos.

Os erros poderán ser:

- Moi graves: aquelas solucións alleas ao sistema lingüístico do galego (tempos compostos, mala colocación do pronome persoal átono...).Descontarase 0,2 puntos.
- Graves: solucións ortográficas contrarias á norma lingüística (b/v, h, y...).Acentuación diacrítica. Descontarase 0,1 puntos.
- Leves: solucións galegas alleas ao estándar vixente. Acentuación non diacrítica. Penalizarase con 0,05 puntos.

Os 12 temas de literatura e os 6 de sociolingüística distribuiranse entre as tres avaliacións. Nas probas anteriormente mencionadas os/as alumnos/as terán unha pregunta para desenvolver de sociolingüística e outra de literatura nas que se deberá demostrar un coñecemento básico dos distintos temas, de non ser así, o alumno terá unha penalización de 0'50 na nota final do exame.

Criterios de cualificación e promoción do alumnado

- Utilizar a lingua galega para comunicarse con corrección, oralmente e por escrito, con propiedade léxica, morfolóxica e sintáctica.
- Coñecer a evolución histórica da lingua galega e comprender criticamente as circunstancias que condicionaron o seu uso.
- Analizar as valoracións sobre o idioma e as actitudes psicolingüísticas e sociolingüísticas, a partir de situacións de comunicación concretas.
- Elaborar a información a partir dos medios de comunicación de masas, diferenciando as características das seccións e dos programas e prestando atención ás súas linguaxes específicas.
- Coñecer os conceptos teóricos e os procedementos lingüísticos (flexión, clasificación, etc.) propios da gramática galega.

- Recoñecer as diferentes unidades da lingua, as súas combinacións e a relación entre elas e os seus significados.
- Desenvolver un tema, oralmente e por escrito, de forma coherente e ordenada, utilizando un guión previo.
- Producir textos específicos (narracións, descricións, exposicións, argumentacións, instrucións, etc.), con diferente nivel de formalización e variedade de contidos (científicos, humanísticos, literarios, etc.).
- Utilizar con propiedade o léxico galego (común e específico) a partir de contextos significativos.
- Coñecer os/as autores/as e comentar as obras máis representativas da literatura galega dos séculos XX e XXI, e establecer relacións entre os textos e a etapa en que foron creados.
- Interpretar e valorar as obras da literatura galega como contribucións culturais dunha comunidade diferenciada e como modelos de lingua.

Procurarase que o alumnado participe activamente na explicación da materia mediante as súas preguntas individuais. Tenderase a que cada alumno/a comente en voz alta as respostas das cuestións que sobre algún texto faga por escrito, acostumándose a falar en público con orde e corrección. Estas participacións contaránse á hora da avaliación.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Sobre todo, o libro de texto (Editorial ANAYA) e fotocopias de textos . No caso dos estudos nocturnos será o/a profesor/a quen indique o emprego do libro de texto correspondente ou de fotocopias.

Libros de lectura obrigatoria, libros de consulta, medios audiovisuais, fondos da biblioteca do centro, revistas, xornais, recursos na rede

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Dado que 2º Bacharelato é complexo pola programación e a duración do curso, limitarémonos a algunha actividade proposta polo Concello que se desenvolva fóra do horario escolar (MITEU...).

Pode haber representacións teatrais, contacontos, conferencias con autores/as galegos/as e, por suposto, a participación do alumnado tanto na Revista do Centro, como no concurso literario, que desde hai anos convoca o Departamento de Lingua Galega e Literatura.

MECANISMOS DE REVISIÓN , AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Estudaranse tras cada avaliación as porcentaxes de alumnos e alumnas que non alcanzaron os obxectivos de aprendizaxe propostos, analizando as causas e propondo modificacións, se é o caso, na programación ou reforzando competencias básicas.

Os membros do Departamento:

Helena Alonso Fernández

Leticia Álvarez Vázquez

Concepción Fernández Vázquez

María Elvira Moroño Suárez (Equipo de Dinamización da Lingua Galega)

Jonathan Pérez Pérez

Constantino Pazos Sobrino (Xefe de de departamento)

Olga Quintan Devesa (Vicedirectora)

Remedios Sánchez Estévez